

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОБІЛІЗАЦІЙНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ

Андрій Валерійович БОГДАНОВ,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0001-3314-6626>*

Формування комунікативно-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України є актуальною проблемою в умовах трансформації сектору безпеки й оборони та зростання ролі мобілізаційної роботи з молоддю. Сучасне українське суспільство перебуває під впливом інформаційних загроз, соціальних напружень і змін у ціннісних орієнтаціях молодого покоління [1]. За таких обставин офіцер має виступати не лише військовим фахівцем, а й комунікатором, наставником і лідером думок, здатним аргументовано, етично та переконливо доносити державницькі позиції, формувати мотивацію до служби та відповідальне ставлення до виконання конституційного обов'язку.

Водночас аналіз освітнього процесу у військових закладах вищої освіти засвідчує, що підготовка майбутніх офіцерів переважно зосереджена на спеціально-професійних і тактичних компонентах, тоді як розвиток педагогічних умінь, навичок ефективної міжособистісної взаємодії, публічних виступів і роботи з різними соціальними групами молоді не завжди має системний характер [1–3]. Недостатній рівень сформованості комунікативно-педагогічної компетентності може знижувати результативність мобілізаційної діяльності, ускладнювати встановлення довіри та породжувати комунікативні бар'єри.

Отже, постає необхідність наукового обґрунтування змісту, структури та педагогічних умов формування комунікативно-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів як інтегративної якості, що поєднує знання з педагогіки та психології, розвинені комунікативні вміння, етичну культуру спілкування та здатність до рефлексії. Розв'язання цієї проблеми сприятиме підвищенню ефективності мобілізаційної роботи з молоддю та зміцненню взаємодії між Збройними Силами України й громадянським суспільством.

Формування комунікативно-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів Збройних Сил України набуває особливої значущості в умовах тривалої збройної агресії проти України, що супроводжується масштабними мобілізаційними заходами та необхідністю системної взаємодії з молоддю. Сучасна мобілізаційна робота виходить за межі суто адміністративних процедур і передбачає роз'яснювальну, виховну та мотиваційну діяльність, орієнтовану на формування усвідомленої

громадянської позиції. За таких умов офіцер виступає суб'єктом професійної комунікації, який поєднує управлінські функції з педагогічним впливом.

Аналіз нормативно-правової бази у сфері оборони та військової служби засвідчує, що мобілізаційна діяльність ґрунтується на принципах законності, відкритості та відповідальності перед суспільством. Реалізація цих принципів потребує високого рівня комунікативної культури, уміння аргументовано інформувати, роз'яснювати правові підстави мобілізаційних заходів, коректно реагувати на запитання та заперечення молоді. Недостатній рівень підготовленості у сфері публічної комунікації знижує ефективність такої взаємодії та ускладнює формування довіри.

Соціологічні дослідження свідчать про наявність у молодіжному середовищі різних моделей ставлення до військової служби – від високої мотивації до критичного чи байдужого сприйняття [4, 5]. Окреслена варіативність установок зумовлює потребу у диференційованому підході до комунікації, врахуванні вікових, соціально-психологічних і ціннісних особливостей аудиторії. Ефективна мобілізаційна робота вимагає володіння методами переконання, аргументації, ведення дискусії та профілактики конфліктів.

Психолого-педагогічні теорії міжособистісної взаємодії обґрунтовують значення емпатії, рефлексії та зворотного зв'язку в процесі комунікації [6–8]. Офіцер, який здійснює мобілізаційну роботу з молоддю, має демонструвати здатність до активного слухання, адекватної інтерпретації емоційних реакцій співрозмовників, корекції власної поведінки відповідно до ситуації. Відсутність цих умінь підвищує ризик непорозумінь і загострення соціальної напруги.

Сучасне інформаційне середовище характеризується поширенням маніпулятивних наративів і дезінформації щодо діяльності Збройних Сил України. У цьому контексті мобілізаційна робота передбачає не лише інформування, а й протидію інформаційним впливам. Комунікативно-педагогічна компетентність офіцера охоплює критичне мислення, здатність аналізувати інформаційні повідомлення та аргументовано спростовувати хибні твердження в межах правового поля.

Структурно зазначена компетентність постає як інтегративне утворення, що включає когнітивний, діяльнісний і ціннісно-мотиваційний компоненти. Когнітивний компонент охоплює знання з педагогіки, психології, соціології та військового законодавства. Діяльнісний компонент пов'язаний із практичними навичками організації комунікативного процесу, публічного виступу, модерації дискусій. Ціннісно-мотиваційний компонент відображає усвідомлення соціальної значущості мобілізаційної діяльності та відповідальності за її результати.

Досвід функціонування військових закладів вищої освіти засвідчує переважну орієнтацію підготовки на формування спеціально-професійних і тактичних умінь. Питання розвитку педагогічної

майстерності та комунікативної культури часто інтегруються фрагментарно або мають допоміжний характер. Зазначена диспропорція між вимогами практики та змістом підготовки зумовлює необхідність перегляду освітніх програм і посилення гуманітарної складової військової освіти.

Емпіричні спостереження за практикою мобілізаційної роботи вказують на пряму залежність між рівнем комунікативної підготовки офіцера та характером реакції аудиторії. Чіткість викладу, логічність аргументації, повага до співрозмовників формують атмосферу конструктивного діалогу. Натомість формалізований або директивний стиль спілкування провокує спротив і знижує ефективність впливу.

Отже, формування комунікативно-педагогічної компетентності майбутніх офіцерів постає як системне завдання військової освіти, що потребує наукового обґрунтування змісту, принципів і технологій підготовки. Йдеться про інтеграцію теоретичних знань і практичних тренінгових форм навчання, розвиток рефлексивних умінь, формування культури професійного спілкування.

Реалізація пропонованого підходу сприятиме підвищенню результативності мобілізаційної роботи з молоддю, зміцненню довіри до Збройних Сил України та утвердженню відповідального ставлення громадян до виконання конституційного обов'язку із захисту держави. У цьому контексті комунікативно-педагогічна компетентність розглядається як невід'ємний елемент професійного становлення сучасного офіцера Збройних Сил України.

Список використаних джерел

1. Ягулов В. В. Комунікативна компетентність майбутніх офіцерів: сутність та структура. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. Вип. 3 (46). С. 164–170.
2. Баранівський В. Ф. Морально-психологічне забезпечення будівництва та розвитку Збройних Сил України : монографія. Київ : НУОУ, 2010. 412 с.
3. Стасюк В. В. Психологія публічного виступу офіцера : навч. посіб. Київ : НУОУ ім. Івана Черняховського, 2018. 144 с.
4. Мацегора М. С. Комунікативна культура військового керівника як чинник ефективного управління. *Психологія і суспільство*. 2016. № 4. С. 118–125.
5. Вареник Т. В. Розвиток комунікативних здібностей майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2017. № 2. С. 45–58.
6. Требін М. П. Гібридна війна як «війна смислів». *Український соціум*. 2015. № 4 (55). С. 27–37.
7. Шейко В. М. Культура комунікації у професійній діяльності військовослужбовця. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2019. Вип. 54. С. 132–141.
8. Почепцов Г. Г. Психологічні війни. Київ : Ваклер, 2000. 528 с.